

Список використаних джерел

1. Наказ Міністерства статистики України №193 «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів» від 21.06.1996 року.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246.
3. Бухгалтерський і податковий облік автотранспорту та автоперевезень. Навч. посіб. /Базиліук А. В., Малишкін О. І. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 256 с.
4. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник. — 5-те вид. допов. і перероб. / Ткаченко Н. М. — К.: Алерта, 2011. — 976 с.
5. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: Підруч. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. — 6-те вид. / Ткаченко Н. М. — К.: А. С. К., 2004. — 784 с.

Прохоренко К. О.,

науковий керівник — **Сук П. А.,** д.е.н., професор,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ТА СПИСАННЯ СУМНІВНОЇ ТА БЕЗНАДІЙНОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Під час здійснення господарської діяльності у підприємств виникає дебіторська заборгованість, при чому сьогодні така заборгованість має неухильну тенденцію до збільшення її питомої ваги в структурі активів. Виникають такі ситуації, коли така заборгованість не повертається контрагентами, внаслідок чого підприємства несуть додаткові втрати. Положення відносно оцінки та методики обліку дебіторської заборгованості потребують удосконалення. У зв'язку із цим вибір теми дослідження та його цільова спрямованість є досить актуальними.

В останні роки Україна знаходиться в стані економічної кризи, що не може не позначитися на фінансовому стані суб'єктів господарювання. Тому питанню обліку, аналізу та контролю дебіторської заборгованості приділяється значна увага вчених, серед яких Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, С. Грязнова, В. Костюченко, О. М. Кияшко, О. Г. Лищенко, І. С. Серєда, Г. В. Савицька, М. Швайка та інші.

Відповідно до П(С)БО № 10 «Дебіторська заборгованість», залежно від імовірності погашення може бути: сумнівний борг і безнадійна дебіторська заборгованість [1].

Проте в наведених визначеннях у ПСБО 10 немає точної вказівки, за наявності яких факторів може виникнути невпевненість і в яких випадках вона переходить у впевненість із приводу неповернення боргу. Також важливим є питання моменту переходу одної заборгованості в іншу, тобто з сумнівної в безнадійну.

Для достовірної оцінки поточної дебіторської заборгованості на дату балансу необхідно виключати безнадійну дебіторську заборгованість з її складу. Основна проблема, що виникає за вилучення безнадійної дебіторської заборгованості, пов'язана з визначенням моменту часу, коли потрібно здійснити її списання на відповідні витрати.

Будь-який спосіб забезпечення зобов'язання не гарантує стовідсоткового його виконання. Фактично договір поручительства, застави або банківської гарантії є таким же цивільно-правовим договором, як і той, виконання якого він забезпечує, і також може бути не виконаним. То ж за умови проведення інвентаризації заборгованості слід перевіряти й вірогідність договорів гарантії та оцінювати ступінь сумнівності боргу, враховуючи наявність та вид відповідного забезпечення [3, с. 20].

Виходячи з принципів бухгалтерського обліку, зокрема принципу обачності, підприємство повинно запобігати заниженню оцінки зобов'язань і витрат і завищенню оцінки активів і доходів у бухгалтерському обліку.

Згідно П(С)БО величина резерву сумнівних боргів визначається за одним із методів: застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості; застосування коефіцієнта сумнівності.

Незважаючи на те, що П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» введений у дію з 2000 року, розрахунок резерву здійснює зовсім невелика кількість підприємств 29 %. Однією з причин можна назвати кількість дебіторів на підприємствах, яка здебільшого перевищує 100 контрагентів. Тому робити подібні розрахунки досить складно, наприклад, за використання першого методу, що рекомендується стандартом [2, с. 6].

Виходячи з платоспроможності окремих дебіторів, підприємству необхідно постійно збирати інформацію про платоспроможність кожного його партнера. Природно, що таку інформацію одержати іноді неможливо з ряду причин: в Україні немає практики «опублікування» звітності, багато керівників підприємств вважають таку інформацію комерційною таємницею, що не під-

лягає розголошенню, а в тому випадку, якщо таку інформацію і надають, то виникають сумніви вже з приводу вірогідності пред'явлених даних.

Виходячи з норм стандарту 10 «Дебіторська заборгованість», для визначення резерву сумнівної заборгованості незалежно від методу розрахунку, необхідно проводити обчислення такого показника, як коефіцієнт сумнівності (або відсоток безнадійних боргів) з оплати дебіторської заборгованості. Проте стандарт містить істотні протиріччя щодо визначення та назви цього показника, бо зазначає, що він розраховується «виходячи з фактичної суми безнадійної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги за попередні періоди». Сумнівний борг — це ще не безнадійний борг. Звідси виходить, що підприємству для розрахунку резерву необхідно в кожному звітному періоді накопичувати безнадійний борг. І, навпаки, у випадку, якщо підприємство не має безнадійної заборгованості, але є сумнівна, то резерв воно нарахувати не зможе [4, с. 36].

Ще один з невизначених моментів щодо резервування дебіторської заборгованості — це відсутність належним чином затвердженої та опублікованої методики відображення обчисленого резерву в системі рахунків обліку. Тобто, законодавством невизначено, що робити з невикористаними сумами резерву сумнівних боргів на кінець звітного періоду та яким чином коригувати суму резерву за окремими дебіторами.

Враховуючи результати дослідження можна запропонувати такі дії:

1) обчислення резервів для різних груп користувачів: для внутрішнього керівництва, можливо, буде доцільним групування дебіторів за більшою кількістю груп непогашення; для зовнішніх користувачів — за меншою. Також можна встановлювати інтервали періодів непогашення не в місяцях, а в днях. Тим паче, що чим менше груп класифікації заборгованості, тим менший буде коефіцієнт сумнівності і відповідно сума резерву сумнівних боргів;

2) різні варіанти резервування заборгованості залежно від об'єктів, щодо яких вона виникає. Наприклад, заборгованість бюджету перед підприємством з податку на додану вартість варто резервувати в сумі, що наближається до 100 % від загального боргу, причому без урахування дати її виникнення;

3) щоб запобігти можливому зловживанню та необґрунтованому нарахуванню резерву, рекомендовано затвердити граничну межу його суми (наприклад, звернутись до російського досвіду і

встановити його не вищим, ніж 10 % від суми виторгу за звітний період) сумнівних боргів [2, с. 10].

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ Міністерства фінансів України від 8.10.1999 р., № 237

2. Кузьменко О. Безнадійна дебіторська заборгованість: правила списання // Все про бухгалтерський облік. — 2012. — № 104. — С. 4–10.

3. Золотухін О. Порядок проведення інвентаризації, бухгалтерський та податковий облік результатів інвентаризації // Вісник Міністерства доходів і зборів України. — 2013. — № 42. — С. 16–26.

4. Тимошук С. Заборгованість, за якою минув строк позовної давності: порядок оподаткування // Вісник Міністерства доходів і зборів України. — 2013. — № 45. — С. 34–38.

Река І. В.,

науковий керівник — **Гончар І. І.**, к. е. н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОЦІНКИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Процес виробництва чи надання послуг може здійснюватися лише за допомогою певних машин, обладнання, устаткування, які розташовуються у спеціальних приміщеннях. Тому матеріальною основою виробничого процесу є насамперед засоби праці, що характеризують технічний і економічний рівень розвитку суспільства та являють собою необхідний елемент виробництва, обігу й надання послуг. На підприємствах сукупність засобів праці набуває економічної форми основних засобів [3].

У системі теоретичних основ формування та руху основних засобів визначальну роль відіграє концепція їх оцінки, яка повинна забезпечувати виконання принципу об'єктивності та відповідно правильне формування фінансової звітності підприємства [6].

Для успішної діяльності ринково орієнтованого підприємства необхідно оптимально оцінити майно, можливості і результати. Грунтуючись на таких видах оцінок, як оцінка за первісною і залишковою вартістю, підприємства не можуть реально оцінити майно, зобов'язання, власність тому, що вони не відображають